

9 FRUNTIMMERSSKOLAN I JAKOBSTAD.

Litteraturblad n:o 3, mars 1859

Af en tillfällighet har »Redogörelse för Fruntimmersskolans i Jakobstad plan, metoder och verksamhet», af L. L. Laurén, ehuru afgifven redan 1857, först nyligen kommit till Red:s kännedom.

Det torde väl alltså hända, att flera detta blads läsare långt för detta haft glädjen göra bekantskap med detta så utmärkta skriftstycke, isynnerhet som det, efter hvad titelbladet visar, blifvit utdeladt jemte Wasabladet. Men de torde förlåta oss, att vi här återkalla skriften i deras minne; och de många, som i likhet med oss i densamma göra en ny bekantskap, hoppas vi, skola anse de spalter väl fyllda, hvilka af dess innehåll upptagas. 10

Af en senare redogörelse i ett Åbo-blad hafva vi erfarit, att skolans undervisning fortgått långt utöfver, hvad af densamma kunnat väntas. Det säges nemligen deri, om vi icke missminna oss, att skolans elever utom ett antal Svenska författare genomgått äfven »de flesta» af Schillers dramatiska arbeten. Det är i sanning mera, än som kan begäras. Ja vi hålla för, att äfven en läsning af detta slag, så i alla afseenden sakenlig den är, bör hafva sin gräns, och skolan lemna något kvar för den derstädes väckta hågen att fritt öfva sig på. För tidig öfvermåttnad vore också ett fel. Huru det varit möjligt, att på skolan medhinna så mycket, förstå vi verkligen icke. Vi vilja icke förorda några kritiska föreläsningar, för den qvinliga ungdomen, men det vore dock i vår tanke på sin plats, att läsningen, hunnen till en punkt, sådan de åberopade pensa antyda, borde beledsagas af någon redogörelse för det lästa, för sanningen och skönheten deri. 20

Under det vi på det högsta lofoda, att de fremmande språkstudierna hufvudsakligen afse förmåga att läsa, icke tal- och skriffärdighet, taga vi oss friheten framställa, huruvida icke nogare grammatikalisk kunskap kunde inskränkas till högst två språk, modersmålet och ett dertill för nödig jemförelse. 30

Att räkningsteorierna och eqvationsteorin icke behagat de unga, finna vi helt naturligt, då hufvudräkning icke drifvits till något högre mått. Skulle eleverna läras att i hufvudet räkna till och med s. k. enkel regula di tri med sorter, skulle utan tvifvel förhållandet i någon mon förändras. Men i alla fall får man af flickor icke begära något intresse för en så tanklös öfning som sifferräkning. Måttstocken för detta intresse har man i deras kommande behof, att kunna föra en hushållskladd. Den lediga undervisningstiden kunde med mera glädje och gagn användas för så mycket geometri, som erfordras till att fatta, hvad en solid figur är och huru innehållet af en paralleliped skall uträknas. Denna lärdom är så mycket lämpligare, som den kan sättas i förbindelse med ritningen i läran om perspektiv och skugga. 40

Vi kunna vid läsningen af ifrågavarande redogörelse icke undertrycka en reflexion. När i ett land någon eller några individer bevisa den kärlek för sak och den insigt, om hvilka redogörelsen vittnar, finnes det då ingen i detta land, hvilken det åligger att göra dessa egenskaper fruktbarande för hela landet. Vi tänka oss saken så. Skulle det stå i vår makt, skulle vi säga åt den man, som ordnat undervisningen i Jakobstads fruntimmersskola. Res, besök landets fruntimmersskolor. Redogör för, hvad ni i dem funnit vara väl eller illa. Välj hvilken af dem ni behagar. Kalla till medlärare hvem ni vill. Visa oss en mönsterskola, der lärare och lärarinnor för de öfriga kunna inhemta, hvad en fruntimmersskola är och huru undervisningen i 50

densamma bör handhafvas. Dertill naturligtvis: bestäm sjelf era vilkor; bestäm dem så, att intet bekymmer trycker er. Hundra rubel mer eller mindre äro en småsak. Det gäller familjelifvet – blott de mest bildades visserligen, men från dem går exemplet till de mindre bildade och obildade, och familjelifvet är allt samhällslifs rot. Hvad göra vi också med fruntimmersskolor, om de äro odugliga. Sätt ert lifs sträfvande deri, att höja dem. Intet folk i verlden är för fattigt, att vedergälla en sådan tjänst.

10 Vi utsluta här ur »Redogörelsen» skolans historik och börja från sid. 6.

10 OM LÄGRE ELEMENTARSKOLORNA I LANDET.

Litteraturblad n:o 3, mars 1859

10 Vi hafva någon gång förut påpekat det enligt vår åsigt origtiga förhållande, att Lägre Elementarskolorna äro förvandlade till lärdomsskolor, i st. f. deras tidigare bestämmelse, att vara borgarskolor.

Vid anmälandet af Finska öfversättningen af den Berlin'ska läseboken har vår tanke återförts till detta förhållande.

Förut fanns i hvarje stad i landet en s. k. pedagogi. Dessa skolor hade vanligen blott en lärare och en klass, men de voro visst vida gagneligare, än de nuvarande Lägre Elementarskolorna med tre lärare och tre klasser.

30 Vi sade hvarje stad, emedan förhållandet var sådant, att äfven, der Trivialskola fanns, första klassen nedifrån utgjorde en pedagogi eller apologist klass. Den var en skola för sig, som icke hade något annat gemensamt med de fyra öfriga klasserna, lärdomsskolan, än att de två högsta klassernas elever lärde aritmetik för apologisten, läraren på första klassen.

40 I pedagogierna och på apologistklasserna lästes nu kateches och religionshistoria, Rosenmüller, eller biblisk historia, gamla Hübner. Vidare: Djurbergs geografi från perm till perm, och det var i den politiska geografin icke litet; allmän historie ur »Regner's första Begrepp», Svensk historie ur samma bok, stundom för de äldre lärjungarne Wählin's Fäderneslandets Historia. Der räknades och det med besked, alla tillämpningar af regula di tri igenom, t. o. m. sammansatt vaxelräkning och alligationsräkning; och en rektorist, färdig att afgå till studentexamen,¹ kunde väl i räkning slås på fingrarna af en pojke ur apologistklassen. Vacker handstil fanns företrädesvis på apologistklassen.

50 Läsaren frågar: hvilket var denna inrättnings företråde? Svaret är: pedagogin och apologistklassen innefattade en fulländad skolkurs. En stor del lärjungar afbröt den visserligen i förtid; men den, som dröjde kvar i tre å fyra år, han hade god färdighet i läsa, skrifva och räkna, insigt i geografi och historie, och var i kristendomskunskap förberedd för skriftskolan. Handverkaren och handlanden, som satte sin son i

¹ I Åbo stift fanns intet gymnasium. Man dimitterades från skolan till universitetet. Men också var kursen på hvarje skolklass tvåårig. Nutidens ungherrar torde väl mena, att man kom skral i kunskaper från skolorna. Men vår mening derom är, att de flesta utmärkta vetenskapsmän och litteratörer i detta land blott hört talas om dåvarande gymnasiers dålighet. Runeberg, Nervander, Castrén, Lönnrot hafva gått från skolan till universitetet.